

Inleiding

Zo, het eerste volle jaar van deze rubriek zit er op. Het lijkt me dat de opzet dit jaar wel een positieve ontwikkeling heeft doorgemaakt en ik heb dan ook wel leuke reacties gehad.

Bij deze wil ik ook iedereen bedanken die er dit jaar aan heeft meegewerkt, met name Frank voor z'n mooie en verduidelijkende tekeningen en Lex voor het snel verzamelen en doorgeven van archiefgegevens. Hopelijk dat dit jaar nog meer mensen mee willen werken om de rubriek leuk en interessant te houden en ik hou me voor goede adviezen aanbevolen. De rubriek zal deze keer voornamelijk gaan over waterwild en nog een overzicht van opmerkelijke soorten in 1980.

Henk.

Waarnemingen van "zee-eenden" in de Kempen.

Een aantal eendensoorten verblijft in het winterhalfjaar vrijwel uitsluitend op zout water. Behalve de "echte" zeeëenden (Grote en Zwarte) zijn dit: IJseend, Eidereend, Middelste Zaagbek en, in mindere mate, Toppereend. Meestal na zware storm op zee verschijnen zij meer of minder incidenteel in het binnenland en zij worden dan soms ook op de grotere vennen en afgravingen in de Kempen aangetroffen.

Hieronder per soort, in volgorde van talrijkheid, een overzicht van de tot dusverre bekende waarnemingen.

TOPPEREEND

Mannetjes onder redelijke omsandigheden van dito Kuifeenden te onderscheiden aan de grijze i.p.v. zwarte rug. Wijfjes moeilijker, zie afbeelding en tekst. De Avifauna van Noord-Brabant (AvNB '67) vermeldt de volgende waarnemingen: 07-11-53 6 exx. Dorplein// 10-02-61 1 ex. Dorplein// 25-04 t/m 04-05-62 1 ex. Lage Mierde// 20-09-62 2 exx. Valkenswaard// 03-02-63 1 ex. Son// 03-04-65 2 exx. Valkenswaard// 07-11-65 1 ex. Lage Mierde.

Andre oude waarnemingen: 28-11-54 3 exx, Beuven// 21-02-58 14(!) exx. 30-03-58 2 exx.// 10-10-58 6 exx.// 25-02-61 1 ex. en 14-01-62 1 ex., allen Beuven en (v.Aerle).

Recentere waarnemingen: 24-05-70 1 m. Goorven (JvKe)// 26-04-72 1 p. Karpendonkse Plas (FNe)// 16-09-73 15 à 20 exx.(!) rondvliegend Beuven (The & MWa)// 07-04-79 1 m. Goorven (div. waarn.)// 11-11-80 1 w. Beuven (RBou)// 18 t/m 24-11-80 1 w. Landsard (FNe & RAa).

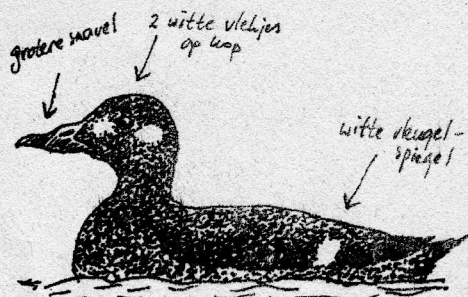
Hoewel deze "zee"-eend het talrijkst is waargenomen blijft het voorkomen, vooral de laatste jaren, een onregelmatig karakter hebben. De voorkeur voor groot open water is evident, maar dat geldt voor alle in deze categorie thuishorende vogels.

ZWARTE ZEEËEND

Mannetjes onmiskenbaar door het geheel zwarte verenkleed en geel op snavel, evenwel bij juveniele mannetjes ontbrekend. Mannetje Grote Z.E. altijd met wit aan kop en in vleugel. Voor wijfjes zie tekening & tekst. De AvNB '67: 01-11-63 1 ex. Lage Mierde.

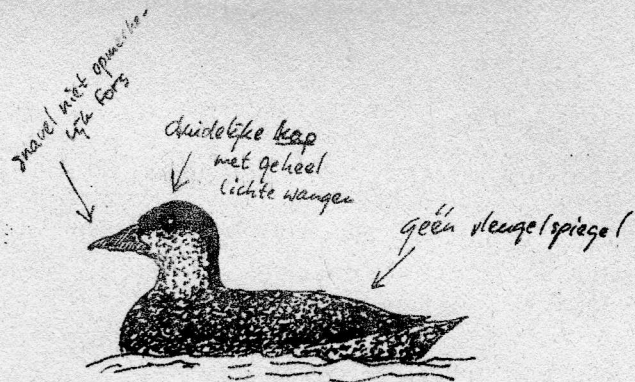
Een andere, oude waarneming: 22-11-63 1 ex. Goorven (Moller-Pillot)
Recent: 21-03-73 2 m. en 1 w. Beuven (The e.a.)// 14-04-77 2 m. de Heesch(div. waarn.)// 19-11-77 2 w. de Heesch(HCo en JJdKo)// 21-10-78 1 w. Goorven (LPe)// 10-11-80 1 w. Landsard(FNe) en van 12 t/m 24-11-80 verbleven hier 2 wijfjes (FNe & RAa).

Het valt te verwachten dat afgravingen als de Landsard weinig ander voedsel bevatten dan insecten (vooral waterwantsen) en hun larven. Opmerkelijk is het dan dat een tweetal zeeëenden zich daarmee bijna 14 dagen in leven konden houden zonder zichtbaar ongemak!

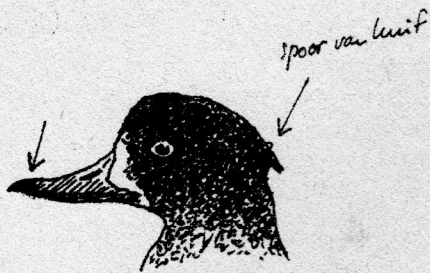
♀ Grote Zeeëend

Zeeëenden zijn vrij plomp en liggen diep in het water.

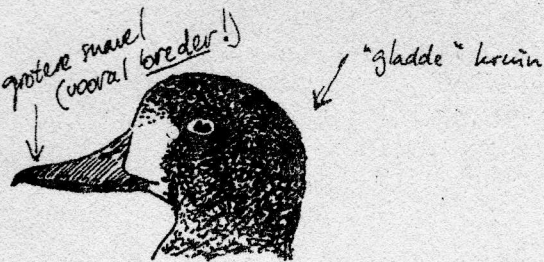
♀ zwarte zeeëend

Pas op voor ♀ krooneend met ongeveer 't zelfde kleurpatroon!! Deze ligt hoger op 't water, is lichter van kleur, heeft minder zware snavel (met wat rood!) en heeft wit in vleugel!

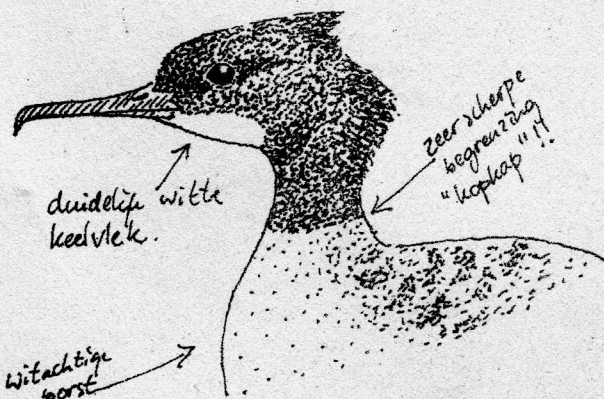
♀ kuifeend

Sommige ♀♀ met haast evenveel wit rond snavel als ♀ Topper. Echter vooral altijd spoor van kuif. Meestal zeer donker lijkend. Totaal indruk ook kleiner dan Topper.

♀ Toppereend

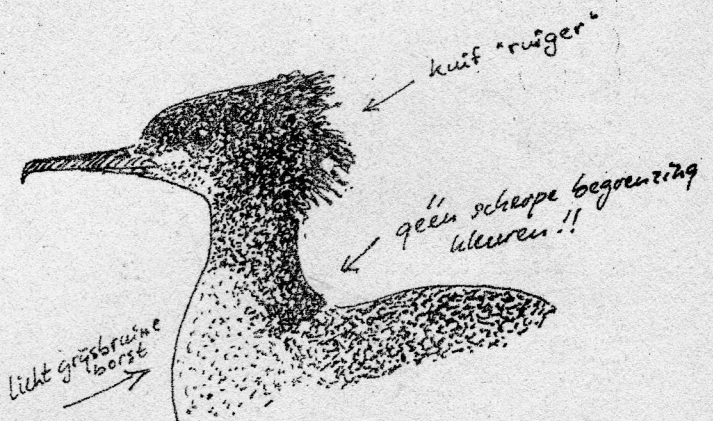
Grotere snavel dan ♀ kuifeend. Kop voor wat anders en totale kleur indruk lichter (vooral flankes) juv. ♀♀ minder wit op voor hoofd dan adulte ♀♀, soms zelfs vrijwel alleen witte wangen en kin. hoeveelheid wit dus volstrekt onbetrouwbaar kenmerk!!

♀ Grote Zaagbek

Grote, langgerechte, slanke eend (soms fruit-achtig) met lichtgrijs lijf, witachtige borst en duidelijke, scherp begrensde kopkap.

koppatroon is zelfs in slucht goed kenmerk!

♀ Middelste Zaagbek

Kleiner en kompakter van bouw en veel "eentouger" van kleur, minder contrast tussen kop en rest van het lichaam.

Dank u '81

GROTE ZEEËEND

In de AvNB '67 komen we 2 Kempische waarnemingen tegen: 16 & 17-02-61
2 exx. Beuven en 04-03-64 1 ex. Lage Mierde.
Daarna nog slechts één andere waarneming:
13-04-77 1 m. de Heesch (PWo e.a.)

EIDEREEND

In de AvNB'67 vinden we géén Kempische waarnemingen, echter wèl een
waarneming van 27 (!) exx. in de Grootte Peel op 23-09-61.
Recent zijn de volgende waarnemingen bekend:
13 & 14-12-75 1 w. op de Zuid-Willemsvaart Someren (mond. med. THE)//
01-12-77 1 onv. m. en 2 w. de Heesch. Het m. en één w. zijn nog enkele
dagen daarna waargenomen, waarna op 07-12-77 het mannetje dood werd
gevonden. Dit exemplaar bevindt zich in de "kollektie" Han Manders.//
Op 19 of 20-09-79 werden 13 exx. (allen onvolwassen) waargenomen op de
Heesch (PWo). Op 21-09-79 hier nog 10 exx. aanwezig (PWo).//
Op 02-03-80 'n adult mannetje (geheel uitgekleurd) op 't Beuven (HHe).

IJSEEND

In de AvNB'67 één Kempische waarneming: 20-11-54 1 ex. Dorplein.
Op 19-05, 30-06 en 28-07-73 werd telkens 1 mannetje waargenomen op de
Valkenswaardse Visvijvers (HLü). In juli 1974 werd wederom op dezelfde
plaats 'n mannetje waargenomen door (THE). Mogelijk hetzelfde exempl.??

MIDDELSTE ZAAGBEK

De mannetjes van de 2 grotere zaagbekken zijn gemakkelijk uit elkaar
te houden (Middelste donkere borst, Grote kleur als "echte boter").
De wijfjes zijn moeilijker, doch minder als de veldgidsen suggereren.
Men lette beter niet op de kuif, maar op het al of niet aanwezige kon-
trast tussen kop en lichaam, zie tekeningen & tekst.

De AvNB'67 vermeldt de volgende Kempische waarnemingen:

08-09-40 2 exx. Groot Meer// 31-12-56 1 ex. Lage Mierde// 01-04-64
1 ex. Lage Mierde.

Er zijn diverse recente waarnemingen bekend:

15-04-72 1 m. en 7 w. Goorven (JvKe & AWi)// 14-04-77 1 m.
in eclips en 1 w. de Hees (div. waarn.)// 21-04-77 2 w. De Hees
(HCo & MCo)// februari 1979 1 w. Grootte Beerze (!) Westelbeers
(JvKe)// 22-12-79 3 w. Goorven (Lpe, zie Bl.Kl. 6e jg, no.1).

Opmerkingen:

Het is opvallend dat vóór 1967 de Toppereend meer werd waarge-
nomen dan thans (13 waarnemingen tegen 6), ondanks het sterk
toegenomen aantal waarnemers en regelmatige tellingen zoals de
plassentellingen sinds 1977. Met name wat betreft het Beuven
is de situatie opmerkelijk.

Omgekeerd worden momenteel méér Zwarte Zeeëenden gezien dan vroe-
ger (1 waarneming vóór 1967 en 8 erna). Deze laatste situatie
kan echter wel grotendeels verklaard worden uit de toename van
het aantal vogelaars, misschien ook door de toename van het
aantal grote wateren (afgravingen).